

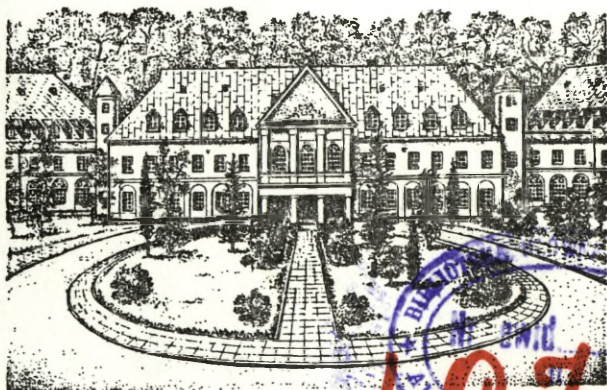
S/3302

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ
DEPARTAMENT SPRAW OBRONNYCH CUP

Piotr GÓRSKI

ZASADY PLANOWANIA ORAZ ZAOPATRYWANIA
LUDNOŚCI W PODSTAWOWE ARTYKUŁY
ŻYWNOŚCIOWE I PRZEMYSŁOWE
W CZASIE WOJNY

WARSZAWA

1996

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ
DEPARTAMENT SPRAW OBRONNYCH CUP

Piotr GÓRSKI

**ZASADY PLANOWANIA ORAZ ZAOPATRYWANIA
LUDNOŚCI W PODSTAWOWE ARTYKUŁY
ŻYWNOŚCIOWE I PRZEMYSŁOWE
W CZASIE WOJNY**

WARSZAWA

1996

Niniejszy materiał studyjny jest przeznaczony do wykorzystania na Wyższych Kursach Obronnych dla kierowniczej kadry administracji państwowej.

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	5
1. Podstawowe problemy organizacji zaopatrzenia ludności w artykuły pierwszej potrzeby	8
2. Cele reglamentacji	10
3. Systemy reglamentacji	11
4. Miejsce problematyki dotyczącej zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych ludności w przygotowaniach mobilizacyjnych .	17
5. Fazy procesu planowania zaopatrywania ludności	18
Podsumowanie	19

WPROWADZENIE

Zaspokajanie podstawowych potrzeb bytowych ludności w okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny, stanowi istotną dziedzinę przygotowań mobilizacyjnych w gospodarce narodowej. Wśród podstawowych potrzeb bytowych ludności, na szczególną uwagę planistów zasługują te, których zaspokajanie warunkuje egzystencję na poziomie zapewniającym biologiczne przetrwanie.

Śledząc przebieg współczesnych konfliktów zbrojnych (np. Gruzja, Somalia a szczególnie Bośnia i Hercegowina), ale również klęsk żywiołowych i ekologicznych przybierających postać katastrof (np. awaria elektrowni jądrowej w Czarnobylu, trzęsienie ziemi w Armenii), można określić te potrzeby. Ludność cywilna niemalże w każdym z tych przypadków cierpiała (lub cierpi nadal) na brak żywności zwłaszcza dla niemowląt, wody pitnej, środków higieny osobistej, ciepłej odzieży, środków farmaceutycznych i artykułów medycznych oraz wszelkiego rodzaju paliw (od paliw samochodowych począwszy na drewnie na opał skończywszy). Pochodną braku dostaw energii elektrycznej, ciepłej i gazu stają się niedobory, lekceważonych niekiedy, piecyków ogrzewczych "na każde paliwo". Utrata dachu nad głową wraz z dorobkiem życia po nalocie bombowym rodzi potrzeby w zakresie namiotów, kocy, pledów oraz artykułów powszechnego użytku, których zdawałoby się nie powinno zabraknąć.

Dlatego też utożsamianie przygotowań mobilizacyjnych w gospodarce jedynie z planowaniem zaspokajania potrzeb sił zbrojnych jest niewystarczające. Aczkolwiek zabezpieczenie materiałowo-techniczne oraz kwatermistrzowskie sił zbrojnych, jest zadaniem priorytetowym, to jednak w przygotowaniach mobilizacyjnych należy szczególnie starannie analizować problemy związane z zabezpieczeniem potrzeb ludności cywilnej do ochrony i obrony której siły zbrojne zostały powołane.

Przygotowania mobilizacyjne w gospodarce narodowej powinny się zatem definiować, jako podejmowane w czasie pokoju, przez właściwe organy, instytucje i jednostki organizacyjne, działań mających na celu zapewnienie zdolności gospodarki do zwiększonych świadczeń na rzecz obronności państwa i ochrony ludności w okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny.

Przygotowania powyższe, realizuje się poprzez przedsięwzięcia o charakterze rzeczowym oraz prowadzenie prac planistyczno-organizacyjnych. Podstawę do ich prowadzenia stwarza istniejący system uregulowań prawnych w zakresie spraw obronnych.

Niektóre rozwiązania szczegółowe w zakresie szeroko rozumianej ochrony ludności, wynikające z przygotowań mobilizacyjnych w gospodarce, mogą być zastosowane w wypadku klęsk żywiołowych i ekologicznych mających charakter katastrof o dużym zasięgu. Ponieważ obecnie łatwiej wyobrazić sobie zaistnienie na terytorium Polski klęski żywiołowej lub ekologicznej niż konfliktu zbrojnego, dużego znaczenia nabiera zastosowanie takich rozwiązań w dziedzinie ochrony ludności na szczeblu terenowych organów administracji państwowej oraz samorządów lokalnych, aby mogły być zastosowane w każdej sytuacji kryzysowej, niezależnie od jej charakteru.

Z kompleksu zagadnień dotyczących zaspokajania potrzeb bytowych ludności w okresie zagrożenia i wojny, należy wyodrębnić zabezpieczenie w artykuły konsumpcyjne (żywnościowe i nieżywnościowe). Należy przyjąć, iż poziom zaspokajania potrzeb ludności w tym okresie może być obniżony do niezbędnego minimum. Podstawowym problemem na jaki napotyka ją tu planiści, jest "sprawiedliwy" podział tej ilości dóbr konsumpcyjnych jaką państwo będzie dysponowało w okresie kryzysu.

Uruchomienie procesu mobilizacji gospodarki spowoduje obniżenie podaży dóbr konsumpcyjnych. Będzie to wynikało z konieczności

przesunięcia większości sił i środków jakimi dysponuje gospodarka narodowa do sektora zbrojeniowego oraz do branż produkcyjno-usługowych realizujących na potrzeby sił zbrojnych. Ponadto wytworzy się szereg mechanizmów utrudniających zaopatrzenie ludności. Należy do nich zaliczyć:

- żywiłowe tworzenie zapasów dóbr konsumpcyjnych (zwłaszcza żywności);
- konwersję podmiotów gospodarczych wytwarzających artykuły powszechnego użytku;
- spadek produkcji rolnej;
- ograniczenie importu artykułów konsumpcyjnych.

W takiej sytuacji zdanie się wyłącznie na "niewidzialną rękę rynku" doprowadziłoby do katastrofy, w wyniku której wystąpiłaby swoista selekcja - słabsze jednostki znalazłyby się w sytuacji najgorszej.

W gospodarce nakazowo-rozdzielczej, gdzie mechanizmy rynkowe były podporządkowane ustaleniom planistów, przejścia na gospodarke wojenną było znacznie łatwiejsze niż w gospodarce rynkowej. Na przykład dość skomplikowane jest zrealizowanie w gospodarce rynkowej regulowania cen artykułów konsumpcyjnych w celu zapobiegnięcia ich gwałtownemu wzrostowi oraz utrzymania stałego poziomu podaży. Manewr ten jest konieczny, albowiem przy braku możliwości zwiększenia podaży, wzrost cen artykułów konsumpcyjnych spowoduje naciski na wzrost płac, co w konsekwencji zaowocuje wzrostem kosztów produkcji. Stąd już prosta droga do nakręcania spirali inflacji. Z kolei zamrożenie cen bez jednoczesnego wprowadzenia reglamentacji spowoduje rozwój "czarnego rynku". Niezbędne staje się zatem wprowadzenie w okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa a szczególnie w czasie wojny reglamentacji niektórych artykułów konsumpcyjnych.

1. PODSTAWOWE PROBLEMY ORGANIZACJI ZAOPATRZENIA LUDNOŚCI W ARTYKUŁY PIERWSZEJ POTRZEBY

Reglamentacja, to całokształt działań podejmowanych przez centralnego decydenta, mających na celu dokonanie podziału ograniczonej ilości dóbr poza mechanizmami wolnego rynku.

Jest to przedsięwzięcie niezwykle skomplikowane i trudne do realizacji, zważywszy na uwarunkowania okresu zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny. W okresie tym występuje bowiem spiętrzenie trudności spowodowanych m.in. następującymi czynnikami:

- przekazanie znaczącej części taboru transportowego do dyspozycji sił zbrojnych w ramach mobilizacji;
- konieczność przemieszczania niektórych artykułów konsumpcyjnych na duże odległości w warunkach działań wojennych, przy ograniczeniach w dostawach paliw;
- zmniejszenie personelu placówek handlowych spowodowane odejściem do wojska oraz do zmilitaryzowanych działów gospodarki;
- zmiana profilu działalności placówek handlowych związana ze spadkiem popytu na niektóre dobra;
- przejęcie znacznej części powierzchni magazynowych na potrzeby obronne;
- konieczność prowadzenia walki ze spekulacją.

Sytuacja taka, zmusza do podejmowania różnorodnych działań, które mają na celu złagodzenie powyższych problemów. Największe trudności wystąpią w transporcie ładunków wielotonowych (np. węgla) oraz płynnych (głównie paliwa), zważywszy na przewidywane duże natężenie przewozów kolejowych dla potrzeb sił zbrojnych.

W celu racjonalnego wykorzystania środków transportowych niezbędne jest współdziałanie samorządów lokalnych oraz terenowych organów administracji państwowej. Na przykład dla wyeliminowania

tw. "pustych przebiegów", należy wykorzystywać fakt, że do miast będzie transportowana głównie żywność, podczas gdy w stronę odwrotną będą przewożone artykuły przemysłowe. Środki transportu będą z pewnością posiadały zakłady zmilitaryzowane, które mogą udostępnić niewykorzystywane w danej chwili moce przewozowe do realizacji zaopatrzenia dla ludności. W celu zaopatrywania gmin wiejskich można wykorzystywać ciągniki rolnicze a nawet zaprzęgi konne.

Zmniejszenie personelu placówek handlowych można złagodzić poprzez pracę na pół i ćwierć etatu. Wskazana jest komputeryzacja lub maksymalna mechanizacja ewidencjonowania kartek żywnościowych, kuponów, obliczania punktów i rozliczania się z bonów.

W celu umożliwienia dokonywania zakupów wszystkim pracującym w przemyśle, należy wprowadzić sprzedaż w określonych godzinach oraz przyjąć takie rozmieszczenie placówek handlowych, aby ludzie tracili jak najmniej czasu na dokonywanie zakupów. Wskazane jest przypisywanie określonych klientów do poszczególnych sklepów (blisko miejsca zamieszkania lub miejsca pracy). Oszczędność czasu konsumentów podczas dokonywania zakupów można również osiągnąć poprzez zbiorowe zakupy przez jedną, upoważnioną osobę. Dobre efekty można uzyskać rozprowadzając pewne towary w zakładach pracy, tam, gdzie to będzie możliwe ze względów organizacyjnych.

W niektórych rejonach, wskutek braku powierzchni magazynowych konieczne będzie przystosowanie do tego celu innych pomieszczeń. Samorządy lokalne muszą mieć przygotowany system rozdziału ewentualnej pomocy napływającej z zagranicy. Doświadczenia wyływające z obserwacji konfliktów zbrojnych w różnych częściach świata w ostatnich latach mogą stanowić znaczne ułatwienie w tworzeniu takiego systemu zważywszy, że działalność Polaków w organizacjach niosących pomoc ludności cywilnej, takich jak fundacja "Equilibre" jest szeroko opisywana i komentowana.

W celu walki ze spekulacją niezbędne jest zaangażowanie samorządów lokalnych, gdyż siły bezpieczeństwa publicznego będą zaangażowane w inne sprawy. Stworzenie na tym szczeblu społecznych instytucji oraz różnych form kontroli handlu nieoficjalnego może przynieść znaczne korzyści.

Ogromną rolę w okresie niedoborów żywności będzie odgrywało żywienie zbiorowe. Również w tym przypadku inwencja samorządów lokalnych oraz dyrekcji zakładów pracy w tworzeniu sieci stołówek, bufetów, punktów dożywiania jest bardzo wskazana.

2. CELE REGLAMENTACJI

Reglamentacji artykułów konsumpcyjnych dokonuje się głównie w okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny, a w sytuacjach szczególnych, takich jak klęski żywiołowe i ekologiczne, przybierające charakter katastrof, również w okresie pokoju.

Do zasadniczych celów reglamentacji można zaliczyć:

- zapewnienie minimum egzystencji najsłabszym jednostkom;
- przeciwdziałanie nakręcaniu spirali inflacji;
- sterowanie popytem deficytowych artykułów konsumpcyjnych poprzez promowanie ich substytutów oraz ustalanie cen.

Przygotowanie organizacyjne i merytoryczne reglamentacji jest jednym z podstawowych zadań planistów zajmujących się mobilizacją gospodarki a zwłaszcza problemami dotyczącymi zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych ludności. Wcześniejsze przygotowanie reglamentacji, pozwoliło racjonalnie zaspokajać potrzeby ludności w okresie II wojny światowej w Niemczech (dokumentacja wraz z wzorami kartek żywnościowych była gotowa już w roku 1936) oraz w W. Brytanii. Z kolei w byłym ZSRR, gdzie prace takie nie były prowadzone, błąd ten trzeba było naprawiać w toku II wojny światowej. W USA

system reglamentacji przygotowano dopiero po ataku Japonii na Pearl Harbour ¹.

Reglamentację można rozpocząć w momencie uruchomienia procesu mobilizacji gospodarki, chociaż nie stanowi to reguły, podobnie jak wprowadzenie reglamentacji na terenie całego kraju równocześnie. Deficyt niektórych artykułów może mieć charakter regionalny, podczas gdy na pozostałym obszarze kraju występują nadwyżki. W takim przypadku decyzja o wprowadzeniu reglamentacji winna należeć do wojewody.

3. SYSTEMY REGLAMENTACJI ²

Można wyróżnić następujące systemy reglamentacji:

3.1. Powszechny system racjonowania konsumpcji

Polega on na wprowadzeniu w okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa jak również w czasie wojny reglamentacji wszystkich dóbr konsumpcyjnych. Jest to system czysto teoretyczny, jako że musiałaby być nim objęta ogromna ilość bardzo różnorodnych dóbr. Nie sposób byłoby poddać ten system całkowitej kontroli, a ponadto wymagałby on zaangażowania olbrzymiej ilości środków transportowych do przewozu dóbr konsumpcyjnych w warunkach naszego kraju jest to nierealne.

Wskazane byłoby natomiast objęcie reglamentacją wybranych dóbr z równoczesnym objęciem kontrolą cen pozostałego asortymentu, występującego w wolnym obrocie handlowym.

¹ Dane wg W. Stankiewicz, *Ekonomika wojenna*, Wyd. MON 1981.

² Rozdz. 3 opracowano na podstawie: W. Stankiewicz, *Ekonomika wojenna*, Wyd. MON, 1981 (tytuły podrozdziałów od autora) oraz aktów prawnych dotyczących reglamentacji w Polsce w latach 1981-1983.

3.2. Dobrowolne ograniczenie zakupów

System taki, może być stosowany jedynie w początkowym okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa, przy czym należy liczyć się z zaistnieniem psychozy wojennej, kiedy to apele władz o ograniczenie konsumpcji niektórych artykułów mogą wywołać skutek odwrotny do zamierzonego.

3.3. Administracyjne ograniczenie sprzedaży

Jest to system z pogranicza dobrowolnego wstrzymania się i zakazu administracyjnego. Polega na ustaleniu pewnej liczby dni, w których handel nie sprzedaje deficytowych towarów (przykład: podczas I wojny światowej w USA wprowadzono tzw. "dni bezmięsne", a we Francji - dni bez słodkiego pieczywa). System ten, prowokuje jednak do sprzedaży "spod lady" i "po znajomości", a ponadto preferuje konsumentów, którzy dysponują czasem, umożliwiającym stanie w kolejkach. Przykładem niech będzie instytucja tzw. "stacza", dokonującego odpłatnie zakupów dla grona znajomych i sąsiadów, jaka upowszechniła się w Polsce w okresie reżimacji w latach 1981 - 1983.

3.4. Racjonowanie "według ilości"

System ten w najprostrzej odmianie polega na określeniu ilości danego artykułu przypadającego na jedną osobę poprzez podzielenie puli towarowej przez ilość konsumentów. Jest on również niedoskonały, ponieważ nie uwzględnia zróżnicowania potrzeb z uwagi na wiek konsumenta (dziecko - dorosły), rodzaj wykonywanej pracy (pracownik fizyczny - urzędnik) itp.

3.5. Sprzedaż zamknięta dla uprzywilejowanych grup konsumentów

Jest to system najmniej akceptowany przez szerokie rzesze ludności. Obowiązywał w naszym kraju w okresie stanu wojennego. Byli nim objęci pracownicy organów administracji państwowej, wojska, milicji i więziennictwa, co z jednej strony pomagało w utrzymaniu dyspozycyjności tych grup, ale z drugiej strony antagonizowało je z resztą społeczeństwa.

3.6. Reglamentacja "według wartości"

W systemie tym określa się np. wartościową rację produktów mięsnych, co pozwala konsumentowi dobierać taki zestaw zakupów, aby uzyskać jak największe korzyści z wydatkowanej sumy. Wadą systemu jest przesuwanie się popytu na tańszy asortyment, co może szybko napotkać na barierę podaży.

3.7. Reglamentacja "według racji grupowej"

System ten pozwala na zapewnienie konsumentowi pewnej swobody wyboru. "Racja grupowa" składa się z dwóch lub większej ilości towarów będących substytutami. Konsument może wówczas wykupić całą rację w jednym towarze lub w dowolnej kombinacji towarów, składających się na rację. Dla przykładu w Wielkiej Brytanii w roku 1941, taką rację grupową stanowił tygodniowy przydział 6 uncji³ masła i margaryny oraz 2 uncji słoniny, smalcu lub margaryny do smażenia. Ustalając zasady reglamentacji według "racji grupowej", należy pamiętać o tym, że przyjęcie zbyt wysokich cen na pewne artykuły, może spowodować

³ 1 uncja = 28,35 g

przesunięcie popytu na równie deficytowe substytuty. Zbyt niskie ceny natomiast mogą pogłębić deficyt określonych dóbr. Należy wówczas zmienić proporcje w "racji grupowej". W podanym wyżej przykładzie z Wielkiej Brytanii, w miarę pogarszania się podaży masła, obniżono jego limit w racji do 4 a potem do 2 uncji, pozostawiając rację grupową 6 uncji.

3.8. Punktowy system reglamentacji

Zapewnia on konsumentowi dość dużą swobodę wyboru. Polega na stosowaniu punktów do wyceny dużych zestawów stanowiących rację grupową (patrz: tablica 1). Każdy produkt w grupie jest szacowany w umownych punktach wartości a konsumentowi przydziela się stałą liczbę punktów na określony czas. W ramach przydziału punktów konsument może nabyć mniejszą ilość produktów o wysokiej wartości punktowej lub większą ilość asortymentu określonego niższą wartością punktową.

System ten jest korzystny również dla władz, gdyż w miarę zaostrzania się deficytu pewnego artykułu, można podnieść liczbę punktów jemu przypisanych, a tym samym spowodować przesunięcie popytu w pożądanym kierunku.

3.9. System różnicowania grup konsumentów

Był to system szeroko stosowany w wielu krajach. Na przykład podczas II wojny światowej w byłym ZSRR, konsumentów podzielono na grupy w zależności od rodzajów pracy i wieku oraz czynników mających wpływ na potrzeby fizjologiczne organizmu (karmiące matki, chorzy i inni), a także z uwzględnieniem ważności pracy na rzecz obrony. Podział obejmował następujące grupy ludności:

- robotnicy i pracownicy im równorzędni;
- urzędnicy i grupy pracowników im równorzędnych;
- osoby na utrzymaniu i inne związane z tą grupą;
- dzieci do lat 4.

Wprowadzono również dodatkowe przydziały żywności:

- dla pracowników zatrudnionych w szczególnie złych warunkach;
- za przekroczenie norm produkcyjnych;
- dla uczniów szkół zawodowych;
- dla dzieci w żłobkach i przedszkolach.

Również system reglamentacji wprowadzony w Polsce w roku 1981, uwzględniał powyższe zasady, chociaż był w stosunku do niego bardziej rozbudowany. Obejmował on następujące grupy ludności:

- dzieci w wieku od 0 do 11 miesięcy 29 dni;
- dzieci w wieku od 1 do 12 lat;
- młodzież w wieku od 13 do 18 lat;
- kobiety ciężarne od rozpoczęcia 17 tygodnia ciąży;
- matki dzieci grupy "0" (w wieku od 0 do 11 miesięcy i 29 dni);
- dzieci i młodzież chore na cukrzycę;
- pracownicy wykonujący pracę fizyczną na stanowiskach robotniczych;
- mistrzowie zatrudnieni bezpośrednio w procesie produkcji;
- osoby przewlekłe chore (choroby były określone w aktach prawnych dotyczących reglamentacji);
- załogi latające stale zatrudnione w lotnictwie;
- zasłużeni krwiodawcy;
- górnicy zatrudnieni pod ziemią.

Tablica 1

RACJA ODZIEŻY MĘSKIEJ W ROKU 1941 W WIELKIEJ BRYTANII I NIEMCZECH

Rodzaj odzieży	Wielka Brytania		Niemcy
	liczba punktów	procent całej racji	procent całej racji
Płaszcz nieprzemakalny lub peleryna, bez podszewki	9	13,6	25
Płaszcz nieprzemakalny z podszewką lub płaszcz	16	24,2	50
Marynarka, kurtka (blezer)	13	19,7	32
Kamizelka	5	7,6	8
Pulower (wełniany)	5	7,6	30
Spodnie			
- bryczesy, spódniczki szkockie	8	12,1	20
- z barchanu lub sztruksowe	5	7,6	-
Szorty	5	7,6	15
Kombinezon roboczy	6	9,0	a)
Narzutki i płaszcze kąpielowe			30
Koszula nocna	8	12,1	25
Pizama			30
Koszula:			
- wełniana	8	12,1	b)
- z innego materiału	5	7,6	20
Kalesony			12
Podkoszulek	4	6,1	15
Strój kąpielowy			20
Inna bielizna			b)
Para skarpet	3	4,5	8
Para pończoch			
Koźmierzyk lub krawat	1	1,5	3
Dwie chustki do nosa	1	1,5	4
Szalik lub para rękawiczek	2	3,0	7
Para pantofli lub kaloszy	4	6,0	b)
Para butów	7	10,6	a)
Para getrów lub kamaszy	3	4,6	b)

a) Wymagało specjalnego zezwolenia

b) Nie wytwarzano, najczęściej z braku tradycji używania

Źródło: W. Stankiewicz, *Ekonomika wojenna*, Wyd. MON, 1981.

Ponadto niektóre z wyżej wymienionych grup ludności były powtórnie dzielone według różnych kryteriów (np. mieszkańcy woj. katowickiego, m. Krakowa i m. Wałbrzycha otrzymywali dodatkowe przydziały żywności, alkoholu, papierosów i środków czystości). Wadą systemu jest bardzo rozbudowany podsystem ewidencji i sprawozdawczości związanej ze sprzedażą "kartkową". Zaletą - względnie optymalny podział ograniczonej ilości dóbr w ramach przyjętych założeń.

3.10. System zakładający dyskryminację pewnych grup konsumentów

Stosowany np. przez hitlerowskie Niemcy w stosunku do ludności żydowskiej i polskiej. Polegał on na określeniu przydziału żywności na poziomie niższym od normy fizjologicznej. Oczywiście jest to system niegodny naśladowania.

4. MIEJSCE PROBLEMATYKI DOTYCZĄCEJ ZASPOKAJANIA PODSTAWOWYCH POTRZEB BYTOWYCH LUDNOŚCI W PRZYGOTOWANIACH MOBILIZACYJNYCH

Jednym z działów podstawowego dokumentu planistycznego w dziedzinie przygotowań mobilizacyjnych gospodarki narodowej: centralnego (resortowego i wojewódzkiego) programu mobilizacji gospodarki jest zaspokajanie podstawowych potrzeb bytowych ludności. Zakłada się, że oceny możliwości zaspokajania powyższych potrzeb w okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny, a także na wypadek innych nadzwyczajnych zagrożeń (klęsk żywiołowych i ekologicznych przybierających charakter katastrof) dokonywać się będzie na szczeblu wojewódzkim. Merytorycznymi koordynatorami wszelkich przedsięwzięć w zakresie planowania jak również zaopatrywanie ludności w artykuły konsumpcyjne, będą właściwi ministrowie.

Koordynatorzy ustalają jednostkowe normy zaopatrzenia wojennego ludności jak również korygują stopień zabezpieczenia potrzeb w poszczególnych województwach, poprzez planowanie zagospodarowania nadwyżek dyspozycyjnych oraz uzupełnianie braków w poszczególnych asortymentach, w relacjach między województwami.

Do zadań wojewodów w tym zakresie, należy określenie komórki organizacyjnej urzędu wojewódzkiego koordynującej opracowanie całości wojewódzkiego programu mobilizacji gospodarki (w tym zaspokajanie potrzeb ludności) oraz komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za opracowanie szczegółowych analiz dotyczących zaopatrzenia w poszczególne grupy wyrobów (żywność, woda pitna, artykuły powszechnego użytku, środki farmaceutyczne i artykuły medyczne, paliwa, energia elektryczna i ciepła). Analizie poddaje się również stan budowli ochronnych i ukryć dla ludzi, organizację ochrony zdrowia, transport, łączność, a także edukację dzieci i młodzieży. Analizy te powinny uwzględniać możliwości lokalne, wskazywać sposoby likwidacji ewentualnych niedoborów oraz zagospodarowanie nadwyżek.

5. FAZY PROCESU PLANOWANIA ZAOPATRYWANIA LUDNOŚCI

W procesie planowania zaopatrzenia ludności w okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny wyróżnić można następujące fazy:

1. Oszacowanie potrzeb ludności na podstawie jednostkowych norm zaopatrzenia ustalonych przez koordynatorów.
2. Oszacowanie możliwości produkcyjnych (usługowych) podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie województwa w zakresie wyrobów i usług przewidywanych jako deficytowe a niezbędne do egzystencji ludzi.
3. Sporządzenie wstępnych bilansów potrzeb i możliwości ich zaspokajania z określonych wcześniej zasobów.

4. Korekta stopnia zabezpieczenia potrzeb w poszczególnych województwach przez koordynatorów, polegająca na planowaniu zagospodarowania nadwyżek dyspozycyjnych i uzupełnieniu braków w relacjach między województwami. W procesie tym należy brać pod uwagę możliwości przemieszczania towarów (głównie ograniczenia w zakresie środków transportowych).

5. Sporządzenie bilansów końcowych potrzeb i możliwości ich zaspokajania przez urzędy wojewódzkie.

6. Nawiązanie kontaktów roboczych z innymi urzędami wojewódzkimi w celu uzgodnienia zasad współdziałania w zakresie dystrybucji i reglamentacji dóbr konsumpcyjnych z uwzględnieniem racjonalnego wykorzystania środków transportu i łączności, a także paliw samochodowych będących w dyspozycji zainteresowanych wojewodów.

7. Opracowanie szczegółowych planów zaopatrzenia ludności z uwzględnieniem reglamentacji deficytowych dóbr oraz priorytetów w dziedzinie dostaw energii elektrycznej, ciepłej i gazu.

PODSUMOWANIE

Transformacja systemu gospodarczego, jaka dokonuje się w naszym kraju od 1989 roku, ma niebagatelny wpływ na programowanie rozwiązań dotyczących zasad planowania i zaopatrywania ludności w okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny. Dotyczy to konieczności uwzględniania dokonujących się zmian własnościowych (wzrost znaczenia sektora prywatnego), organizacji gospodarki, ekonomicznych zasad jej funkcjonowania, a także wzrost znaczenia ekonomicznych, szczególnych oddziaływań państwa na koniunkturę itp. Zmiany te muszą być uwzględnione w koncepcjach i działaniach planistyczno-organizacyjnych odnoszących się do dystrybucji artykułów konsumpcyjnych w okresach kryzysowych.

